

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΟΙΚΟΔΟΜΟΥ – ΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΙ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΛΟΓΩ ΨΥΧΙΚΗΣ ΟΔΥΝΗΣ – ΕΝΝΟΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ – ΨΥΧΙΚΗ ΟΔΥΝΗ ΝΗΠΙΟΥ – ΠΡΟΣΕΠΙΚΛΗΣΗ

Αν στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος συνετέλεσε και πταίσμα προσώπου που δεν είναι εργοδότης του παθόντος ή των προστηθέντων από τον εργοδότη προσώπων αλλά τρίτος, οι συγγενείς του θανατωθέντος σε εργατικό ατύχημα έχουν αξίωση κατά του τρίτου (εκτός από αποζημίωση) και για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης. Επομένως, για να δικαιούται η οικογένεια του θανόντος σε εργατικό ατύχημα χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, αρκεί ότι συνετέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη του θανόντος ή του προστηθέντος από αυτόν ή τρίτου. – Διατάξεις στις οποίες θεμελιώνεται το εν λόγω πταίσμα όσον αφορά στις οικοδομικές εργασίες. – Αν υπάρχει πταίσμα περισσοτέρων, ενέχονται πάντες εις ολόκληρον για τη χρηματική ικανοποίηση των συγγενών του θανόντος λόγω ψυχικής οδύνης, οι οποίοι δικαιούνται να απαιτήσουν ολόκληρο το ποσό από τον καθένα εξ αυτών, ο οποίος δεν μπορεί να επικαλεσθεί έναντι των ως άνω συγγενών το συντρέχον πταίσμα του συναιτίου ο οποίος δεν ενήχθη. – Περίπτωση εργατικού ατυχήματος για την επέλευση του οποίου ευθύνονταν κατά 70% ο εργολάβος και ο επιβλέπων μηχανικός και κατά 30% ο θανών εργαζόμενος. – Κατά την αληθή έννοια της διατάξεως του άρθρου 932 εδ. γ', στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται η σύζυγος, οι ανιόντες, οι κατιόντες, οι αδελφοί, πεθερός, γαμπρός και νύφη. – Δυνατότητα χρηματικής ικανοποίησης για μελλοντική ψυχική οδύνη έχει και το νήπιο, το οποίο κατά τον χρόνο θανατώσεως του μέλους της οικογένειάς του, λόγω της συναισθηματικής του ανωριμότητας και της ατελούς αναπτύξεώς του, δεν μπορεί να αισθανθεί ψυχικό πόνο, πλην όμως είναι βέβαιο ότι, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, θα την υποστεί αργότερα, όταν θα φθάσει σε ηλικία που θα αισθάνεται ψυχικό πόνο από την έλλειψη του οικείου του. – Η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης στα δικαιούμενα πρόσωπα τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση της ύπαρξης μεταξύ αυτών και του θανατωθέντος, όταν αυτός ζούσε, αισθημάτων αγάπης και στοργής. – Ο ισχυρισμός του προσεπικαλούμενου ότι αποκλειστικός υπαίτιος της ζημίας του κυρίως ενάγοντος είναι ο προσεπικαλούμενος τρίτος καθιστά την προσεπίκληση και την παρεμπόμπουσα αγωγή μη νόμιμες.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1, 2 και 16 παρ. 1 και 3. Α.Κ. άρθρα 297, 298, 914, 922, 926, 927 και 932, Π.δ. 778/1980 άρθρο 20 παρ. 1 Π.δ. 1073/1981 άρθρα 1, 20, 40 και 111. Ν. 1396/1983 άρθρα 2, 3 και 4. Κ.Πολ.Δ. άρθρα 88 και 559 αρ. 1, 8, 14 και 19.

Πρόεδρος: ο Αντιπρόεδρος κ. Μ. Γραμματικούδης

Εισηγήτρια: η Αρεοπαγίτης κυρία Ασπασία Καρέλλου

Δικηγόροι: οι κ.κ. Γ. Θεοδόσης, Γ. Βουκελάτος – οι κ.κ. Κ. Τζούμα, Δ. Παπαδημητρίου

[...] Από τις διατάξεις των άρθρων 1, 2 και 16 παρ. 1 και 3 του ν. 551/1915, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24^{ης} Ιουλίου/25^{ης} Αυγούστου 1920 και διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ. με το άρθρο 38 εδ. α' του Εισ.Ν.Α.Κ., συνδυαζόμενες με τις διατάξεις των άρθρων 34 παρ. 2 και 60 παρ. 3 του α.ν. 1846/1951 «περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων» και των άρθρων 297, 298, 914 και 932 Α.Κ., προκύπτει ότι, αν στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος συνετέλεσε και

ππαίσμα προσώπου (ή προσώπων) που δεν είναι εργοδότης του παθόντος ή των προστηθέντων από τον εργοδότη προσώπων αλλά τρίτος, οι συγγενείς του θανατωθέντος σε εργατικό ατύχημα έχουν αξίωση κατά του τρίτου (εκτός από αποζημίωση) και για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης. Δηλαδή οι συγγενείς του θανατωθέντος σε εργατικό ατύχημα έχουν εναντίον κάθε «τρίτου» υπαιτίου του εργατικού ατυχήματος προσώπου, εφόσον το πρόσωπο αυτό είναι «διάφορο του κατά νόμον τούτον (551/1915) υπόχρεου προς αποζημίωσιν», δηλαδή πρόσωπο άλλο από τον εργοδότη, τους προστηθέντες από αυτόν και τους εργαζόμενους στην επιχείρηση εργατοϋπαλλήλους, αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, εκτός από την αξίωση για αποζημίωση (Ολ.Α.Π. 1117/1986, Α.Π. 1417/1991). Επομένως, για να δικαιούται η οικογένεια του θανόντος σε εργατικό ατύχημα χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, αρκεί ότι συνετέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος ππαίσμα του εργοδότη του θανόντος ή του προστηθέντος από αυτόν (άρθρο 922 Α.Κ.) ή τρίτου, με την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ.

Τέτοιο ππαίσμα, προκειμένου περί οικοδομικών εν γένει εργασιών, θεμελιώνεται και από την μη τήρηση των διατάξεων του π.δ. 778/1980 «περί των μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών» από τους κατά νόμον υπεύθυνους του έργου (άρθρο 1), καθώς και από το π.δ. 1073/1981 «Εργασίες αρμοδιότητας πολιτικού μηχανικού. Μέτρα Ασφαλείας» και τον ν. 1396/1983 «Υποχρεώσεις λήψης και τήρησης των μέτρων ασφαλείας στις οικοδομές και λοιπά ιδιωτικά τεχνικά έργα». Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 2 του ν. 1396/1983, για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού θεωρείται «...4) εργολάβος το πρόσωπο που συμβάλλεται με μίσθωση έργου με τον κύριο του έργου και αναλαμβάνει την εκτέλεση ολόκληρου τεχνικού έργου ή τμήματος του, ανεξάρτητα από την ιδιότητα με την οποία φέρεται ασφαλισμένος σε ασφαλιστικό οργανισμό ...5) υπεργολάβος, το πρόσωπο που συμβάλλεται με μίσθωση έργου με τον υπεργολάβο και αναλαμβάνει την εκτέλεση ολόκληρου τεχνικού έργου ή τμήματος του, ανεξάρτητα από την ιδιότητα με την οποία φέρεται ασφαλισμένος σε ασφαλιστικό οργανισμό ...7) επιβλέπων, το πρόσωπο που με σύμβαση με τον κύριο του έργου και σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις αναλαμβάνει την επίβλεψη της εφαρμογής της μελέτης και της εκτέλεσης τεχνικού έργου ή τμήματός του, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης».

Περαιτέρω με το άρθρο 3 του ίδιου νόμου (1396/1983) ορίζεται ότι «Ο εργολάβος και υπεργολάβος ολόκληρου του έργου, ανεξάρτητα εάν αυτό εκτελείται ολικά ή κατά τμήματα με υπεργολάβους, είναι συνυπεύθυνοι και υποχρεούνται 1. Να λαμβάνουν και να τηρούν όλα τα μέτρα ασφαλείας που αφορούν ολόκληρο το έργο. 2. Να τηρούν, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, τις οδηγίες του επιβλέποντος, όπως προβλέπονται στο άρθρο 7 του νόμου αυτού. 3. Να εφαρμόζουν σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, τη μελέτη μέτρων ασφαλείας, που ορίζεται στο άρθρο 6 του παρόντος», με το άρθρο 4 ορίζεται ότι «σε περίπτωση που δεν ανατίθεται η εκτέλεση ολόκληρου του έργου σε έναν εργολάβο, ο κύριος του έργου είναι υποχρεωμένος να λαμβάνει πριν από την εγκατάσταση κάθε εργολάβου ή υπεργολάβου τμήματος του έργου και να τηρεί όσο διαρκεί το έργο αυτού, όλα τα μέτρα ασφαλείας, τα οποία του υποδεικνύει ο επιβλέπων το έργο, εφόσον αυτά δεν αφορούν σε τμήματα του έργου που ανέλαβαν να εκτελούν εργολάβοι ή υπεργολάβοι» και με το άρθρο 5 του ίδιου νόμου ο εργολάβος και υπεργολάβος ολόκληρου ή τμήματος του έργου, ανεξάρτητα εάν αυτό εκτελείται ολόκληρο ή κατά τμήματα με υπεργολάβους είναι συνυπεύθυνοι και υποχρεούνται, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν και να τηρούν όλα τα μέτρα ασφαλείας που αφορούν ολόκληρο το έργο ή το τμήμα τούτου που ανέλαβαν.

Εξάλλου κατά το άρθρο 111 του π.δ. 1073/1981 «Εργασίες αρμοδιότητας πολιτικού μηχανικού. Μέτρα ασφαλείας», «Διά την διαρκή επίβλεψιν και επιμέλειαν της εφαρμογής του παρόντος ως και του π.δ. 778/1980 'περί των μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεσιν οικοδομικών εργασιών' εις τας οικοδομικάς και εν γένει εργοταξιακάς εργασίας παρίστανται ανελλιπώς, καθ' όλην την διάρκειαν της ημερήσιας εργασίας, οι

νόμω υπόχρεοι εργοδότης ή οι εκπρόσωποι τούτων» και « οι υπεργολάβοι και εργολάβοι οφείλουν διαρκώς να καθοδηγούν τους εργαζόμενους για τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας, κατά φάση εργασίας», και κατά το άρθρο 20 του π.δ. 778/1980 «Φωταγωγοί, φρέατα ανελκυστήρων και εν γένει ανοίγματα επί των δαπέδων, δέον όπως προστατεύονται είτε περιμετρικώς δι' ανθεκτικών κιγκλιδωμάτων, ύψους τουλάχιστον ενός (1.00) μέτρου και θωρακικών ύψους δεκαπέντε εκατοστών (0,15) του μέτρου, είτε δια της πλήρους καλύψεως των δι' αμετακίνητου στερεού σανιδώματος πάχους δυο και ημίσεος εκατοστών του μέτρου, ηλουμένου επί ανθεκτικού πλαισίου εκ ξυλίνων λατακίων, είτε δια της τοποθετήσεως σιδηρού πλέγματος οπλισμού στερεομένου εντός της πλακός κατά την κατασκευήν της».

Τέλος, αν υπάρχει πταίσμα περισσοτέρων στην επέλευση εργατικού ατυχήματος, όπως του εργοδότη του εργαζόμενου σε οικοδομικές εργασίες ή του προστηθέντος από αυτόν ή και τρίτου (κυρίου του έργου, εργολάβου, υπεργολάβου και επιβλέποντος το έργο), σύμφωνα με το άρθρο 926 Α.Κ. ενέχονται πάντες εις ολόκληρον για τη χρηματική ικανοποίηση των συγγενών του θανόντος λόγω ψυχικής οδύνης, οι οποίοι δικαιούνται να απαιτήσουν ολόκληρο το ποσό από τον καθένα εξ αυτών, ο οποίος δεν μπορεί να επικαλεσθεί έναντι των ως άνω συγγενών το συντρέχον πταίσμα του συναιτίου ο οποίος δεν ενήχθη.

Εξάλλου η νομική αοριστία της αγωγής, που συνδέεται με τη νομική εκτίμηση του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που πρέπει να εφαρμοσθεί, ελέγχεται με τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ., αν το δικαστήριο αξίωσε περισσότερα ή αρκέσθηκε σε λιγότερα στοιχεία από τα απαιτούμενα από τον νόμο για τη θεμελίωση του ασκούμενου δικαιώματος, προκειμένου να κρίνει την αγωγή ή την ένσταση νόμιμη ή αντίθετα αρκέσθηκε σε λιγότερα από τα απαιτούμενα στοιχεία, ενώ η ποσοτική και η ποιοτική αοριστία αυτής, που συνίσταται η μεν στο ότι το δικόγραφο δεν αναφέρει με πληρότητα τα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν την προϋπόθεση εφαρμογής του κανόνα δικαίου στον οποίο στηρίζεται το αίτημα της αγωγής ή της ένστασης, η δε στο ότι στο ίδιο δικόγραφο γίνεται επίκληση απλώς των όρων του νόμου, χωρίς να αναφέρονται τα περιστατικά που είναι αναγκαία για την εφαρμογή του, ελέγχονται από τους αριθμούς 8 και 14 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. αντιστοίχως.

Στην προκειμένη περίπτωση, από την επισκόπηση του δικογράφου της ένδικης αγωγής προκύπτει ότι οι ενάγοντες και ήδη αναιρεσίβλητοι, προς θεμελίωση του αιτήματός τους για καταδίκη των εναγομένων προς πληρωμή σ' εκείνους χρηματικής αποζημιώσεως ως ψυχικής οδύνης λόγω του θανάτου του αναφερόμενου συγγενικού τους προσώπου Α.Β., εξέθεταν ότι η πρώτη εναγομένη και ήδη πρώτη αναιρεσιούσα Ο.Ε., ομόρρυθμα μέλη της οποίας είναι ο 2^{ος}, 3^{ος} και 4^{ος} των εναγομένων-αναιρεσιούντων, ανήγειρε ως εργολάβος με το σύστημα της αντιπαροχής και με επιβλέποντα μηχανικό τον έκτο των εναγομένων οικοδομή, ότι κατά τη διάρκεια των εργασιών εκτόξευσης ετοιμού σκυροδέματος στην ως άνω οικοδομή ο χειριστής αντλίας εκτόξευσης ετοιμού σκυροδέματος Α.Β., ο οποίος εργαζόταν από το έτος 1983 με την ως άνω ειδικότητα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου στην εταιρεία με την επωνυμία «Αφοί Λ. ΑΒΕΤΕ», η οποία είχε αναλάβει με σύμβαση την υποχρέωση έναντι της πρώτης εναγομένης για προμήθεια και ρίψη ετοιμού σκυροδέματος με τα οχήματα μεταφοράς (μπετονιέρες) και πρέσσα εκτόξευσης στην ως άνω οικοδομή, κατέπεσε από αμέλεια των εναγομένων σε αφύλακτο άνοιγμα του έργου, με συνέπεια τον θάνατό του από τις βαρύτατες κακώσεις που υπέστη, ότι τούτο δεν θα συνέβαινε αν ο επιβλέπων μηχανικός και οι διαχειριστές και νόμιμοι εκπρόσωποι της πρώτης εναγομένης παρίσταντο κατά την εκτέλεση της ως άνω εργασίας ή είχαν λάβει οι τελευταίοι, καθ' υπόδειξη του πρώτου, τα αναλυτικά αναφερόμενα μέτρα ασφαλείας, τα οποία προβλέπονται από τις ρητά αναφερόμενες διατάξεις του π.δ. 778/1980, π.δ. 1073/1981 και ν. 1396/1983, και ότι έχουν την αναφερόμενη ο καθένας συγγενική σχέση με τον θανόντα. Δηλαδή, σύμφωνα με την ένδικη αγωγή, η πρώτη αναιρεσιούσα ή προστηθείσα από τον εργοδότη, αλλά ως εργολάβος του έργου, η οποία όφειλε να λάβει, καθ' υπόδειξη του επιβλέποντος μηχανικού, τα εις αυτήν

αναλυτικά αναφερόμενα μέτρα ασφαλείας για τους εργαζόμενους στην οικοδομή, την οποία ανήγειρε η ίδια και τα οποία δεν έλαβε, και να παρίσταται κατά τις εργασίες έτοιμου σκυροδέματος στην οικοδομή, την οποία ανήγειρε ως εργολάβος, με συνέπεια τον θανάσιμο τραυματισμό του Α.Β.

Συνακόλουθα, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως, από το άρθρο 559 αρ. 8^ο Κ.Πολ.Δ., με τον οποίο αποδίδεται στο Εφετείο η πλημμέλεια ότι εσφαλμένα έκρινε ορισμένη την ένδικη αγωγή ως προς τους αναιρεσιόντες, καθόσον αυτοί ήταν κύριοι των αναγειρομένων οικοδομών, μη ευρισκόμενοι σε σχέση πρόσθησης με τον παθόντα, τον οποίο επίσης δεν είχαν προσλάβει, ούτε είχαν επιφυλάξει στους εαυτούς τους τη διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτέλεσης του έργου σκυροδέτησης, το οποίο είχε ανατεθεί στην αναφερόμενη τρίτη ομόρρυθμη εταιρεία, ευθύνονται δε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 8 παρ.5 και 26 παρ.9 του α.ν. 1846/1951 μόνο ως πλασματικοί εργοδότες για την καταβολή των κοινωνικών ασφαλίσεων, είναι αβάσιμος.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 1 του Κ.Πολ.Δ., λόγος αναιρέσεως για ευθεία παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου ιδρύεται αν αυτός δεν εφαρμόσθηκε ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του, ή αν εφαρμόσθηκε ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν το δικαστήριο προσέδωσε στον εφαρμοστέο κανόνα έννοια διαφορετική από την πραγματική και κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 19 του ίδιου Κώδικα ιδρύεται λόγος αναιρέσεως αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση, και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Δεν ιδρύεται όμως ο λόγος αυτός αναιρέσεως, όταν υπάρχουν ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων, και ειδικότερα στην ανάλυση και στάθμιση αυτών και την αιτιολόγηση της εξαγωγής από αυτές του αποδεικτικού πορίσματος, αρκεί τούτο να εκτίθεται πλήρως, σαφώς και χωρίς αντιφάσεις. Ως «ζητήματα» των οποίων η μη αιτιολόγηση ή η αιτιολόγηση κατά τρόπο αντιφατικό ή ανεπαρκή στερεί από νόμιμη βάση την απόφαση νοούνται οι ισχυρισμοί που έχουν αυτοτελή ύπαρξη, που τείνουν δηλαδή στη θεμελίωση, κατάλυση ή παρακώλυση του δικαιώματος που ασκήθηκε, είτε ως επιθετικό είτε ως αμυντικό μέσο, όπως είναι τα αναγκαία προς θεμελίωση κατά νόμο της αγωγής ή ενστάσεως πραγματικά περιστατικά, όχι όμως και τα νομικά ή πραγματικά επιχειρήματα που συνεχονται με την ερμηνεία του νόμου ή την αξιολόγηση και στάθμιση των αποδείξεων, για τα οποία η έλλειψη ή αντιφατικότητα ή ανεπάρκεια της αιτιολογίας δεν ιδρύει λόγο αναιρέσεως.

Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, δέχθηκε ανελέγκτως τα ακόλουθα: Η πρώτη εναγομένη ομόρρυθμη εταιρεία, νόμιμοι εκπρόσωποι και διαχειριστές της οποίας είναι οι δεύτερος, τρίτος και τέταρτος εναγόμενοι, με σύμβαση που σύνηψε με τους δεύτερο, τρίτο, τέταρτο και πέμπτο εναγομένους, συγκυρίους οικοπέδου στο ..., στη θέση «...» ανέλαβε ως εργολήπτρια- εργολάβος την ανέγερση με το σύστημα της αντιπαροχής συγκροτήματος τεσσάρων ξεχωριστών μεταξύ τους κτιρίων με τα στοιχεία Α, Β, Γ, και Δ, καθένα των οποίων θα περιλάμβανε διώροφες με υπόγειο μονοκατοικίες. Από τα κτίρια αυτά το Γ θα περιλάμβανε τέσσερις διώροφες μονοκατοικίες, με τα στοιχεία Γ1, Γ2, Γ3 και Γ4 σε επαφή μεταξύ τους, ενώ το κτίριο Δ θα περιλάμβανε μια μονοκατοικία. Η ανέγερση θα γινόταν σύμφωνα με την 651/12.9.2003 οικοδομική άδεια της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχίας Ιωαννίνων και με επιβλέποντα μηχανικό τον έκτο εναγόμενο, ο οποίος είχε συνάψει σχετική σύμβαση με την πρώτη εναγομένη.

Η κατασκευή του σκελετού από μπετόν αρμέ των παραπάνω κτιρίων έγινε σταδιακά. Έτσι, στις 14.9.2004 είχε ολοκληρωθεί η κατασκευή του σκελετού του κτιρίου Γ, που ενδιαφέρει στη συγκεκριμένη υπόθεση, και κατασκευαζόταν ο σκελετός του κτιρίου Δ. επίσης, είχαν ολοκληρωθεί οι εργασίες τοιχοποιίας στο κτίριο Γ και γίνονταν οι εργασίες επιχρισμάτων. Από τις μονοκατοικίες του κτιρίου Γ πλησιέστερη στο κτίριο Δ ήταν εκείνη με τα στοιχεία Γ1, η οποία απείχε από αυτό πέντε (5) περίπου μέτρα, ενώ μετά από αυτή και σε επαφή μαζί της ήταν η μονοκατοικία Γ2. Σε κάθε μια από

τις μονοκατοικίες αυτές είχε κατασκευασθεί εσωτερική σκάλα, η οποία ξεκινάγε από το υπόγειο και κατέληγε στο δάπεδο του πρώτου (και τελευταίου) ορόφου, δεν έφτανε δηλαδή μέχρι την οροφή. Η οροφή κάθε μονοκατοικίας αποτελούνταν από πλάκα από μπετόν αρμέ.

Στην πλάκα της οροφής της πολυκατοικίας Γ2, η οποία ενδιαφέρει εν προκειμένω, είχε αφεθεί κατά την κατασκευή της άνοιγμα διαστάσεων 1 x 1,50 μέτρων στην όψη της εν λόγω μονοκατοικίας και σε επαφή με την πλάκα της οροφής της μονοκατοικίας Γ1. Σκοπός του ανοίγματος αυτού ήταν η δυνατότητα πρόσβασης στη στέγη, η οποία προβλεπόταν να κατασκευασθεί μελλοντικά στην πλάκα της οροφής κάθε κτιρίου. Το εν λόγω άνοιγμα δεν είχε ασφαλισθεί έναντι του κινδύνου πτώσης με κάποιον από τους τρόπους που προβλέπει το άρθρο 20 παρ.1 του π.δ. 778/1980, δηλαδή με την κατασκευή προστατευτικού περιμετρικού ανθεκτικού κιγκλιδώματος ύψους ενός (1,00) τουλάχιστον μέτρου και θωρακίων ύψους δεκαπέντε εκατοστών (0,15) του μέτρου, είτε με την πλήρη κάλυψη του με αμετακίνητο στερεό σανίδωμα πάχους δύομισι εκατοστών του μέτρου ηλούμενου επί ανθεκτικού πλαισίου εκ ξύλινων λατακίων, είτε με την τοποθέτηση σιδερένιου πλέγματος οπλισμού στερεομένου μέσα στην πλάκα κατά την κατασκευή της. Επίσης το εν λόγω άνοιγμα δεν είχε ασφαλισθεί έναντι του παραπάνω κινδύνου με κάποιον από τους τρόπους που προβλέπει το άρθρο 40 του π.δ. 1073/1981, δηλαδή με την περιμετρική κατασκευή στηθαίου με χειρολισθήρα ελάχιστου ύψους ενός μέτρου από το δάπεδο, σανίδα μεσοδιαστήματος και θωρακίου (σοβατεπί) είτε με επικάλυψη ικανής αντοχής, είτε με την τοποθέτηση ανθεκτικού δικτυωτού πλέγματος, ούτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο ο οποίος θα απέτρεπε τον παραπάνω κίνδυνο.

Ο έκτος εναγόμενος, λόγω της ιδιότητάς του του επιβλέποντος μηχανικού του παραπάνω έργου, ήταν υποχρεωμένος να υποδείξει στην πρώτη εναγομένη τη λήψη των ανωτέρω μέτρων. Επίσης η πρώτη εναγομένη, ως εργολάβος κατασκευάστρια με το σύστημα της αντιπαροχής του ανωτέρω κτιρίου, ήταν υποχρεωμένη να προβεί στη λήψη των μέτρων αυτών. Ούτε όμως ο έκτος εναγόμενος υπέδειξε στην πρώτη εναγομένη τη λήψη των ανωτέρω μέτρων, ούτε η πρώτη εναγομένη έλαβε κάποια από τα μέτρα αυτά ή κάποια άλλα μέτρα, τα οποία θα απέτρεπαν τον παραπάνω κίνδυνο, γεγονός το οποίο γνώριζε ο έκτος εναγόμενος.

Στο παραπάνω άνοιγμα είχε τοποθετηθεί από την πρώτη εναγομένη και υπήρχε στις 14.9.2004 φύλλο μονωτικού υλικού (φελιζόλ), το οποίο, για να μην παρασύρεται από τον αέρα, είχε στερεωθεί στις άκρες του με ξύλινα καδρόνια και σκοπό είχε να μην εισέρχονται από το άνοιγμα αυτό τα νερά της βροχής στο κτίριο. Το πάχος του μονωτικού αυτού υλικού ήταν ελάχιστο, έτσι ώστε να μην μπορεί να συγκρατήσει το σώμα ανθρώπου που ενδεχομένως πατούσε επάνω του, ενώ, παράλληλα με την τοποθέτησή του, καλύφθηκε το άνοιγμα, το οποίο δεν ήταν πλέον ορατό από κάποιον που θα βρισκόταν στην οροφή της ανωτέρω μονοκατοικίας και ο οποίος, για τον λόγο αυτό, δεν μπορούσε πλέον να προστατευθεί από αυτό αποφεύγοντας να πατήσει στο συγκεκριμένο σημείο.

Στις 14.9.2004 ο Α.Β., εργαζόμενος ως οδηγός και χειριστής αντλίας εκτόξευσης ετοιμού σκυροδέματος στην εταιρεία «Αφοί Α.Λ. ΑΤΕΒΕ», η οποία με σύμβαση με την πρώτη εναγομένη προμήθευε αυτή με έτοιμο σκυρόδεμα για την κατασκευή του ανωτέρω κτιριακού συγκροτήματος, μετέβη στο εν λόγω συγκρότημα με το μηχάνημα εκτόξευσης σκυροδέματος (πρέσα) για να εκτελεσθούν προγραμματισμένες εργασίες σκυροδέτησης κυρίως της πλάκας της οροφής του παραπάνω κτιρίου Δ. Οι εργασίες σκυροδέτησης, η διάστρωση δηλαδή του σκυροδέματος που εκτόξευε η αντλία που χειριζόταν ο Α.Β., γίνονταν από τους καλουπατζήδες Ε.Λ. και Κ.Λ. με σύμβαση που αυτοί είχαν συνάψει με την πρώτη εναγομένη.

Αφού έγιναν οι εργασίες σκυροδέτησης ενός τοιχίου μπροστά από τα κτίρια Α1 και Α2 και των λεβητοστασίων μπροστά από τα κτίρια Γ1 και Γ2 και επρόκειτο να γίνουν οι εργασίες σκυροδέτησης της πλάκας της οροφής του Δ κτιρίου, ο Α.Β., χωρίς να συνεννοηθεί προηγουμένως με κάποιον ή να γίνει αντιληπτός από κάποιον από όσους εργάζονταν ή παρευρίσκονταν στον παραπάνω χώρο, για να έχει καλύτερη

οπτική επαφή τόσο με τον οδηγό του οχήματος μεταφοράς του σκυροδέματος (μπετονιέρας) Μ.Π., το οποίο όχημα διοχέτευε το σκυρόδεμα στην αντλία, όσο και του βραχίονα και του σωλήνα διοχέτευσης του σκυροδέματος του δικού του οχήματος, ανήλθε στην πλάκα της οροφής του ανωτέρω κτιρίου Γ1.

Συγκεκριμένα, επειδή η άνοδος του στην εν λόγω οροφή δεν ήταν δυνατή ούτε από την εσωτερική σκάλα, αφού, σύμφωνα με όσα προεξετέθησαν, αυτή κατέληγε στο δάπεδο του πρώτου ορόφου και δεν συνέχιζε μέχρι την οροφή του κτιρίου, ούτε εξωτερικά λόγω του ύψους του κτιρίου και του ότι οι επιφάνειές του ήταν λείες, ενώ δεν υπήρχε εξωτερική σκάλα ή άλλο μέσο που θα του επέτρεπε την ανωτέρω πρόσβαση, πήρε μέσα από το κτίριο Γ1, στο οποίο την ημέρα εκείνη εργαζόταν συνεργείο επιχρισμάτων, μια πρόχειρη ξύλινη σκάλα, την οποία στη συνέχεια τοποθέτησε στο μπαλκόνι του πρώτου ορόφου του κτιρίου Γ2 και την ακούμπησε στον εξωτερικό τοίχο του κτιρίου και από εκεί ανήλθε στην οροφή. Μετά την άνοδό του, κατευθύνθηκε στην άκρη της οροφής του κτιρίου Γ1, το οποίο, σύμφωνα με τα παραπάνω, ήταν το πλησιέστερο προς το κτίριο Δ και από εκεί, με ασύρματο χειριστήριο, κατήυθνε τις εργασίες έκχυσης του σκυροδέματος στην πλάκα της οροφής του κτιρίου Δ. Με την έναρξη των εργασιών αυτών, έγινε αντιληπτή η παρουσία του στο παραπάνω σημείο από τους λοιπούς εργαζομένους.

Περί ώρα 10:30 και ενώ είχε διαστρωθεί η μισή περίπου από την παραπάνω πλάκα, καθ' ον χρόνο είχαν διακοπεί οι εργασίες σκυροδέματος, επειδή είχε εξαντληθεί το μπετόν που μετέφερε η πρώτη μπετονιέρα και μέχρις ότου συνδεθεί με την πρέσα η δεύτερη μπετονιέρα που μετέφερε σκυρόδεμα και αρχίσουν πάλι οι εργασίες σκυροδέτησης ο Α.Β. εγκατέλειψε το σημείο της οροφής του κτιρίου Γ1, στο οποίο μέχρι τότε βρισκόταν, και ενώ μετακινούνταν στις ενιαίες οροφές των παραπάνω κτιρίων Γ1 και Γ2, έφθασε στο σημείο του ανωτέρω ανοίγματος και, επειδή δεν αντιλήφθηκε την ύπαρξή του, για τον λόγο ότι σύμφωνα με όσα προεξετέθησαν ήταν καλυμμένο με το μονωτικό υλικό που προαναφέρθηκε, και παράλληλα αγνοούσε την ύπαρξή του, εκλαμβάνοντας ότι πρόκειται για μονωτικό υλικό πεταμένο στην ταράτσα και ότι κάτω από αυτό υπήρχε δάπεδο, πάτησε επάνω του, με αποτέλεσμα, λόγω του βάρους του, να υποχωρήσει τούτο, να βρεθεί ο ίδιος στο κέντρο και να καταπέσει από ύψος πέντε περίπου μέτρων στο δάπεδο του πρώτου ορόφου του κτιρίου Γ2, και συγκεκριμένα στην εσωτερική σκάλα του κτιρίου αυτού που προαναφέρθηκε. Εξαιτίας της πτώσης αυτής, ο Α.Β. τραυματίστηκε και υπέστη κακώσεις κεφαλής και θώρακα, από τις οποίες και επήλθε ο θάνατός του τις βραδινές ώρες της ίδιας παραπάνω ημεροχρονολογίας στο νοσοκομείο στο οποίο είχε μεταφερθεί.

Κατά την εκτέλεση των παραπάνω εργασιών δεν παρευρίσκονταν ούτε οι νόμιμοι εκπρόσωποι της πρώτης εναγομένης ή άλλα πρόσωπα επιτετραμμένα για τούτο απ' αυτή, ούτε ο έκτος εναγόμενος, καίτοι αυτοί αφενός μεν γνώριζαν ότι εκτελούνται οι εν λόγω εργασίες και αφετέρου, σύμφωνα με τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν και λόγω των ανωτέρω ιδιοτήτων τους, ήταν υποχρεωμένοι να παρευρίσκονται κατά την εκτέλεση των εργασιών αυτών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το ανωτέρω ατύχημα και ο θανάσιμος τραυματισμός του ανωτέρω Α.Β. οφείλονται σε συνυπαιτιότητα τόσο της πρώτης εναγομένης και του έκτου εναγομένου σε ποσοστό 70%, όσο και του ίδιου του θανόντος σε ποσοστό 30%. Και τούτο, διότι οι ανωτέρω εναγόμενοι, καίτοι υπόχρεοι, σύμφωνα με τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν, δεν παρευρίσκονται κατά την εκτέλεση των ανωτέρω εργασιών. Αν όμως παρευρίσκονταν, θα έβλεπαν με την έναρξη, τουλάχιστον, των εργασιών έκχυσης σκυροδέματος στην πλάκα της οροφής του κτιρίου Δ, σε χρόνο δηλαδή που δεν είχε επέλθει η πτώση του Α.Β., ότι αυτός βρισκόταν στην πλάκα της οροφής του κτιρίου Γ1 και θα ζητούσαν από αυτόν να κατέβει από την οροφή του κτιρίου αυτού λόγω του κινδύνου που διέτρεχε από την ύπαρξη του παραπάνω ανοίγματος, απαγορεύοντάς του την έναρξη των εργασιών, ή τουλάχιστον θα τον ενημέρωναν για την ύπαρξη του εν λόγω ανοίγματος και τους σχετικούς κινδύνους, οπότε ο Α.Β. δεν θα πήγαινε στο σημείο στο οποίο υπήρχε το άνοιγμα αυτό και έτσι και στη μια και στην άλλη περίπτωση το επίδικο ατύχημα θα

είχε αποτραπεί. Είχαν δε υποχρέωση οι ανωτέρω εναγόμενοι να προβούν στις ανωτέρω παραστάσεις προς τον Α.Β., διότι η κατάσταση κινδύνου από την ύπαρξη του ανωτέρω ανοίγματος προκλήθηκε από παράλειψη των ιδίων, από το ότι δηλαδή αυτοί, καίτοι υπόχρεοι προς τούτο, σύμφωνα με τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν, δεν προέβησαν σε ασφάλιση του εν λόγω ανοίγματος έναντι του κινδύνου πτώσης από αυτό, λαμβάνοντας κάποιο από τα μέτρα που προαναφέρθηκαν. Περαιτέρω, όχι μόνο δεν έλαβαν κάποιο από τα μέτρα αυτά, αλλά επιπλέον σκέπασαν το ανωτέρω άνοιγμα με μονωτικό υλικό, με συνέπεια να μη γίνεται αντιληπτό από κάποιον που βρισκόταν, όπως ο Α.Β., στην ανωτέρα ταράτσα και ο οποίος, αν δεν υπήρχε το εν λόγω μονωτικό υλικό, θα το έβλεπε και θα το απέφευγε, έστω και αν δεν είχαν ληφθεί τα παραπάνω μέτρα προστασίας.

Επομένως, καταλήγει το Εφετείο, οι νόμιμοι εκπρόσωποι και διαχειριστές της πρώτης εναγομένης και ο έκτος εναγόμενος αφενός και ο Α.Β. αφετέρου δεν έδειξαν, κατά την ανάπτυξη των παραπάνω δραστηριοτήτων τους, τη συμπεριφορά που θα έδειχνε ο μέσος συνετός και ευσυνείδητος άνθρωπος του ίδιου τομέα επαγγελματικής δραστηριότητα, αν βρίσκονταν υπό τις συνθήκες υπό τις οποίες βρέθηκαν αυτοί, κατά τον χρόνο του ατυχήματος, αλλά, αντίθετα, προέβησαν στις παραπάνω πράξεις και παραλείψεις τους κατά παράβαση των διατάξεων που προαναφέρθηκαν, ενώ η συμπεριφορά τους αυτή βρίσκεται σε άμεση και απόλυτη αιτιώδη συνάφεια με το επίδοκο ατύχημα και τα αποτελέσματά του επήλθαν χάρις στα συγκλίνοντα πταίσματα και των δυο πλευρών.

Με την κρίση του αυτή το Εφετείο δεν παρεβίασε ευθέως τις προαναφερόμενες διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, αφού από τα παραπάνω περιστατικά που το Εφετείο κατά την ανέλεγκτη κρίση του δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν υφίσταται συγκλίνουσα αμέλεια των νομίμων εκπροσώπων της πρώτης αναιρεσείουσας (δευτέρου, τρίτου και τετάρτου των αναιρειόντων) εργολάβου του όλου έργου ανέγερσης της ως άνω οικοδομής και του επιβλέποντος μηχανικού που συνετέλεσε στην επέλευση του θανάτου του του συγγενούς των εναγόντων.

Ειδικότερα, το Εφετείο ορθά εφάρμοσε τις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 2, 3, 4, 7 και 8 του ν. 1396/1983, 40 και 111 του π.δ. 1073/1981 και 20 του π.δ. 778/1980, οι δε παραδοχές της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι το άνοιγμα που υπήρχε στην πλάκα του Γ2 κτιρίου, διαστάσεων 1 x 1,50 μέτρων, δεν είχε ασφαλισθεί από την πρώτη εναγομένη εργολάβου του έργου με υπόδειξη του επιβλέποντος μηχανικού, έκτου εναγομένου, έναντι του κινδύνου πτώσης με κάποιον από τους τρόπους που προβλέπονται στο προαναφερθέν άρθρο 20 παρ.1 του π.δ. 778/1980 και στο άρθρο 40 του π.δ. 1073/1981, οι οποίοι εκτίθενται αναλυτικά ότι η πρώτη εναγομένη, αν και ήταν υποχρεωμένη, δεν έλαβε τα ως άνω μέτρα ασφαλείας ή κάποια άλλα που θα απέτρεπαν τον κίνδυνο πτώσης, ότι στο ως άνω άνοιγμα η πρώτη εναγομένη είχε τοποθετήσει και υπήρχε στις 14.9.2004 φύλλο μονωτικού υλικού (φελιζόλ) με ελάχιστο πάχος και στερεωμένο με ξύλινα καδρόνια για να μην εισέρχονται στο κτίριο τα νερά της βροχής, το οποίο δεν μπορούσε να συγκρατήσει το σώμα ανθρώπου που θα πατούσε επάνω του και το οποίο δεν ήταν ορατό (το άνοιγμα) από κάποιον που θα βρισκόταν στην οροφή του ως άνω κτιρίου και ο οποίος δεν μπορούσε να προστατευθεί από αυτό αποφεύγοντας να πατήσει στο συγκεκριμένο σημείο, ότι ο οδηγός και χειριστής αντλίας εκτόξευσης σκυροδέματος Α.Β., ο οποίος είχε ανέλθει στην οροφή του κτιρίου Γ1 και μετακινήθηκε προς την οροφή του κτιρίου Γ2, όταν έφθασε στο σημείο του ανοίγματος και επειδή δεν αντιλήφθηκε την ύπαρξη του, για τον λόγο αυτό που προαναφέρθηκε, εκλαμβάνοντας ότι υπήρχε περασμένο μονωτικό υλικό και κάτω από αυτό δάπεδο, πάτησε επάνω του, με αποτέλεσμα, λόγω του βάρους του, αυτό να υποχωρήσει, να βρεθεί ο ίδιος στο κενό και να καταπέσει από ύψος πέντε περίπου μέτρων στο δάπεδο του Γ2 κτιρίου, ότι η κατάσταση κινδύνου που είχε δημιουργηθεί από την ύπαρξη του ανωτέρω ανοίγματος προκλήθηκε από παράλειψη των ιδίων (πρώτης και έκτου εναγομένων), δηλαδή από την μη ασφάλιση του ανοίγματος από τον κίνδυνο πτώσης και επιπλέον από το σκέπασμα του ανοίγματος με το ως άνω

μονωτικό υλικό, με συνέπεια το άνοιγμα να μη γίνεται αντιληπτό από κάποιον που βρισκόταν στην ανωτέρω ταράτσα, όπως ο Α.Β., και ότι οι νόμιμοι εκπρόσωποι της πρώτης εναγομένης και ο έκτος εναγόμενος αφενός και ο Α.Β. αφετέρου δεν έδειξαν κατά την ανάπτυξη των παραπάνω δραστηριοτήτων τους τη συμπεριφορά που θα έδειχνε ο μέσος συνειδητός και ευσυνειδητός άνθρωπος του ίδιου τομέα επαγγελματικής δραστηριότητας, αν βρίσκονταν υπό τις συνθήκες που βρεθήκαν αυτοί κατά τον χρόνο του ατύχηματος, με αποτέλεσμα το ένδικο ατύχημα, καλύπτουν πλήρως το πραγματικό των ως άνω κανόνων δικαίου και στηρίζουν (οι παραπάνω παραδοχές) επαρκώς το αποδεικτικό πόρισμα και το διατακτικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Η δε μνεία στην προσβαλλόμενη απόφαση ότι οι νόμιμοι εκπρόσωποι της πρώτης εναγομένης και ο έκτος εναγόμενος, ως επιβλέπων μηχανικός, δεν παρευρίσκονταν κατά την εκτέλεση των εργασιών έκχυσης έτοιμου σκυροδέματος, αν και γνώριζαν την εκτέλεση των εργασιών αυτών και ήταν υποχρεωμένοι να παρευρίσκονται κατά την εκτέλεση αυτών, συναρτάται με την επάλληλη αιτιολογία ότι η παρουσία αυτών, κατά τον παραπάνω χρόνο στον ως άνω τόπο, θα απέτρεπε το ένδικο ατύχημα, υπό την έννοια ότι θα ζητούσαν από τον Α.Β. να κατέβει από την οροφή του ως άνω κτιρίου, λόγω του κινδύνου που διέτρεχε από την ύπαρξη του παραπάνω ανοίγματος, ή τουλάχιστον θα τον ενημέρωναν για την ύπαρξη του ανοίγματος αυτού, οπότε ο Α.Β. δεν θα πήγαινε στο σημείο αυτό και όχι με την υποχρέωση αυτών να παρευρίσκονται ανελλιπώς, καθ' όλη τη διάρκεια της ημερήσιας εργασίας στην ως άνω οικοδομή. Η αμέλεια των νομίμων εκπροσώπων στη μη τήρηση των διατάξεων του π.δ. 778/1980 «Μέτρα ασφαλείας κατά την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών» από τους κατά νόμο υπεύθυνους του έργου (άρθρα 1 και 20), στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι εργολάβοι ολόκληρου του έργου (άρθρο 3 ν. 1396/1983), δηλαδή στην παράλειψη της υποχρεώσεώς της, που απέρρεε από την ιδιότητά της ως εργολάβου-κατασκευαστή του έργου, να λάβει τα αναλυτικά αναφερόμενα μέτρα ασφαλείας προς αποτροπή της πτώσης από το υπάρχον άνοιγμα στο πιο πάνω κτίριο και μόνο οι παραδοχές αυτές στηρίζουν επαρκώς το αποδεικτικό πόρισμα σχετικά με την αμελή συμπεριφορά των νομίμων εκπροσώπων της πρώτης εναγομένης, εργολάβου του έργου καθώς και το διατακτικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

Περαιτέρω οι αιτιάσεις των ως άνω εναγομένων και ήδη αναιρεσιόντων, ότι η επιλογή του θανόντος Α.Β. να ανέβει στην πλάκα του κτιρίου του Γ1 δεν απέδιδε καλύτερη οπτική επαφή με το σημείο της έκχυσης του σκυροδέματος, ότι με σκαρίφημα που προσκόμισαν αποδεικνύονται οι ενδεδαιγμένες θέσεις που μπορούσε και όφειλε να λάβει ο θανών, ο οποίος είχε εργασθεί και κατά τη σκυροδέτηση όλων των κτιρίων και ως εκ τούτου γνώριζε την ύπαρξη ανοιγμάτων σε όλες τις οροφές, ότι η οροφή του κτιρίου Γ1 δεν αποτελούσε δάπεδο εργασίας για οποιονδήποτε εργαζόμενο και για τον θανόντα Α.Β., δεν ήταν προσβάσιμη και δεν πιθανολόγησαν ότι αυτός θα ανέβαινε σ' αυτή με χρήση σκάλας και ως εκ τούτου δεν ήσαν υποχρεωμένοι να λάβουν μέτρα ασφαλείας του ανοίγματος αυτού και ότι η ιατροδικαστική έκθεση του ενεργήσαντος τη νεκροψία-νεκροτομή ιατροδικαστή Θ.Β. αναφέρει ως αιτία θανάτου τις εκτεταμένες κακώσεις κεφαλής και από κανένα αποδεικτικό μέσο δεν προέκυψε ότι οι κακώσεις του θώρακα επέφεραν τον θάνατό του και ως εκ τούτου η παράλειψη του θανόντος να φορέσει κράνος, καθώς και το γεγονός, που προκύπτει από καταθέσεις μαρτύρων, ότι αυτός έφερε στον λαιμό του το τηλεχειριστήριο βάρος 5 περίπου κιλών, που του προκάλεσε κακώσεις στο θώρακα, οδηγεί σε συνυπαιτιότητα του θανόντος κατά 95%, δεν ιδρύουν τους από το άρθρο 559 αρ. 1 και 19 του Κ.Πολ.Δ. λόγους αναιρέσεως, διότι προεχόντως πλήττουν την ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου της ουσίας για την εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων και συνιστούν πραγματικά επιχειρήματα που συνεχονται των αποδείξεων.

Οι παραδοχές της προσβαλλόμενης αποφάσεως ότι το «[...] ατύχημα και ο θανάσιμος τραυματισμός του Α.Β. οφείλονται σε συνυπαιτιότητα τόσο της πρώτης εναγομένης και του έκτου εναγομένου σε ποσοστό 70%, όσο και του ίδιου του

θανόντος σε ποσοστό 30% [...]», που [...] συνίσταται στο ότι αυτός ανήλθε με τον τρόπο που προαναφέρθηκε ('...επειδή η άνοδος στην εν λόγω οροφή δεν ήταν δυνατή ούτε από την εσωτερική σκάλα ... ούτε εξωτερικά λόγω του ύψους του κτιρίου και του ότι οι επιφάνειές του ήταν λείες, ενώ δεν υπήρχε εξωτερική σκάλα ή άλλο μέσο που θα του επέτρεπε την ανωτέρω πρόσβαση, πήρε μέσα από το κτίριο Γ1 ... μια πρόχειρη ξύλινη σκάλα, την οποία στη συνέχεια τοποθέτησε στο μπαλκόνι του πρώτου ορόφου του κτιρίου Γ2 και την ακούμπησε στον εξωτερικό τοίχο του κτιρίου και από εκεί ανήλθε στην οροφή ...'), στην παραπάνω ταρατάσα, παρά το γεγονός ότι: α) είδε ότι δεν υπήρχε ομαλή πρόσβαση προς την ταρατάσα αυτή, β) δεν γνώριζε την κατάσταση που επικρατούσε εκεί και τους ενδεχόμενους κινδύνους, αφού ανέβαινε στην οροφή ενός ημιτελούς και υπό κατασκευή κτιρίου, γ) το κτίριο τούτο αποτελούσε χώρο διαφορετικό από εκείνον στον οποίο πρόκειται να εργασθεί και στον οποίο, συνεπώς δεν έπρεπε να επεκταθεί, δ) δεν συνεννοήθηκε προηγουμένως για την παραπάνω ενέργειά του με τους υπευθύνους του ανωτέρω κτιρίου, δηλαδή την εργοληπτρια εταιρεία, τους ιδιοκτήτες του και τον επιβλέποντα μηχανικό, όπως θα έπρεπε αφού αποφάσισε να ανέλθει σε κτίριο, στο οποίο δεν είχε κληθεί να εργασθεί και με το οποίο δεν είχε κάποια σχέση ... και ε) δεν συνεννοήθηκε προηγουμένως με το προσωπικό του συνεργείου επιχρισμάτων, που την ημέρα εκείνη εργαζόταν στο ανωτέρω κτίριο ... και είχε και την ευθύνη για το κτίριο αυτό ...», καθώς και οι προαναφερθείσες παραδοχές σχετικά με τη συνυπαιτιότητα της πρώτης εναγομένης και ήδη αναιρεσείουσας και του έκτου εναγομένου, αποτελούν πλήρη, σαφή και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογία και στηρίζουν με επάρκεια το αποδεικτικό πόρισμα και το διατακτικό της αποφάσεως.

Επίσης, πλήρεις σαφείς και χωρίς αντιφάσεις είναι η αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως ότι «στην έκταση των ανωτέρω σωματικών κακώσεων (κακώσεις κεφαλής και θώρακα) και στον θάνατο του Α.Β. δεν συνετέλεσε το γεγονός ότι αυτός δεν φορούσε κράνος ... Και τούτο, διότι και μόνο οι παραπάνω κακώσεις που υπέστη στο θώρακά του και στην επέλευση των οποίων δεν συνετέλεσε το ότι δεν φορούσε κράνος, ήταν ικανές μόνες τους να επιφέρουν τον θάνατό του, έστω και αν δεν τραυματιζόταν καθόλου στο κεφάλι. Εξάλλου, δεν προέκυψε από κάποιο στοιχείο της αποδεικτικής διαδικασίας ότι ο θανών, κατά τον χρόνο του ατυχήματος, είχε κρεμασμένο στο λαιμό του το μηχάνημα χειρισμού της παραπάνω πρέσσας ή ότι το μηχάνημα αυτό ήταν εκείνο που του προκάλεσε τις ανωτέρω σωματικές κακώσεις στον θώρακά του ή ότι στην πρόκλησή της συνέβαλε και αυτό ...»

Αντίφαση δεν δημιουργεί η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι «κατά την εκτέλεση των παραπάνω εργασιών δεν παρευρίσκονταν ούτε οι νόμιμοι εκπρόσωποι της πρώτης εναγομένης ή άλλα πρόσωπα επιτετραμμένα για τούτο απ' αυτή, ούτε ο έκτος εναγόμενος, καίτοι αυτοί αφενός μεν γνώριζαν ότι εκτελούνται οι εν λόγω εργασίες και αφετέρου σύμφωνα με τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν και λόγω των ανωτέρω ιδιοτήτων τους, ήταν υποχρεωμένοι να παρευρίσκονται κατά την εκτέλεση των εργασιών αυτών ...»

Επομένως, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως και όλοι (τρεις) οι πρόσθετοι λόγοι, που ασκήθηκαν παραδεκτά (άρθρο 569 Κ.Πολ.Δ.), από το άρθρο 559 αρ.1 και 559 αρ. 19 του Κ.Πολ.Δ. είναι αβάσιμοι.

Κατά το άρθρο 932 εδ. 3 του Α.Κ., σε περίπτωση θανατώσεως προσώπου, η χρηματική ικανοποίηση μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. Στη διάταξη αυτή δεν προσδιορίζεται η έννοια του όρου «οικογένεια του θύματος», γιατί ο νομοθέτης δεν θέλησε να διαγράψει δεσμευτικώς τα όρια ενός θεσμού, ο οποίος ως εκ της φύσεώς του υφίσταται αναγκαίως τις επιδράσεις από τις κοινωνικές διαφοροποιήσεις με την πάροδο των ετών. Κατά την αληθή όμως έννοια της εν λόγω διατάξεως, που απορρέει από τον σκοπό της θεσπίσεώς της, στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται οι εγγύτεροι και στενώς συνδεδεμένοι συγγενείς του θανατωθέντος, οι οποίοι δοκιμάσθηκαν ψυχικά από την απώλειά του και στην ανακούφιση του ψυχικού τους πόνου στοχεύει η διάταξη αυτή, αδιαφόρως αν συζούσαν μαζί του ή διέμεναν χωριστά (Ολ.Α.Π. 21/2000). Υπό την έννοια αυτή,

στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται η σύζυγος, οι ανιόντες, οι κατιόντες, οι αδελφοί, πεθερός, πεθερά, γαμπρός και νύφη (Α.Π. 1735/2006, Α.Π. 598/2005, Α.Π. 434/2005). Το ότι στην οικογένεια του θύματος, κατά την έννοια του άρθρου 932 του Α.Κ., περιλαμβάνονται τα ανωτέρω πρόσωπα ενισχύεται και από τις διατάξεις των άρθρων 57 εδ. 2 και 59 του Α.Κ., με τις οποίες καθορίζονται περιοριστικά τα πρόσωπα που δικαιούνται να ζητήσουν την προστασία της προσωπικότητας προσώπου που πέθανε και την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Τα πρόσωπα δε αυτά είναι ο σύζυγος, κατιόντες, οι ανιόντες, οι αδελφοί και οι εκ διαθήκης κληρονόμοι.

Εξάλλου αναγνωρίζεται η δυνατότητα χρηματικής ικανοποίησης για μελλοντική ψυχική οδύνη του νηπίου, το οποίο κατά τον χρόνο θανατώσεως του μέλους της οικογένειάς τους, λόγω της συναισθηματικής του ανωριμότητας και της ατελούς αναπτύξεώς του, δεν μπορεί να αισθανθεί ψυχικό πόνο, πλην όμως είναι βέβαιο [ότι], κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, θα την υποστεί αργότερα, όταν θα φθάσει σε ηλικία που θα αισθάνεται ψυχικό πόνο από την έλλειψη του οικείου του (Α.Π. 598/2005).

Η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης στα δικαιούμενα πρόσωπα τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση, που συνιστά πραγματικό ζήτημα που εκτιμάται από το δικαστήριο της ουσίας, της ύπαρξης μεταξύ αυτών και του θανατωθέντος, όταν αυτός ζούσε, αισθημάτων αγάπης και στοργής, η διαπίστωση της ανυπαρξίας των οποίων μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό είτε όλων των προσώπων αυτών είτε κάποιων από την επιδίκαση της χρηματικής ικανοποίησης.

Στην προκειμένη περίπτωση με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, από το άρθρο 559 αρ. 1 του Κ.Πολ.Δ., οι αναιρεσιόντες αιτώνται την προσβαλλόμενη απόφαση για παραβίαση της διατάξεως του άρθρου 932 του Α.Κ., διότι δέχθηκε ότι στην οικογένεια του θύματος υπάγονται ο πεθερός, η πεθερά, οι γαμβροί (σύζυγοι τέκνων) και τα ηλικίας ενός και δυο ετών εγγόνια του (οι Θ. και Α.Α., ο Ι.Γ. και τα ανήλικα τέκνα του τελευταίου Σ. και Μ.-Ε.Γ. αντίστοιχα). Ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος, διότι στην οικογένεια του θανατωθέντος, κατά την έννοια του άρθρου 932 του Α.Κ., περιλαμβάνονται και οι πεθερός, πεθερά, ο γαμπρός και τα νήπια εγγόνια του.

Ο από το άρθρο 559 αρ. 1 του Κ.Πολ.Δ. λόγος αναιρέσεως ιδρύεται, όταν το δικαστήριο της ουσίας εφάρμοσε κανόνα ουσιαστικού δικαίου μη εφαρμοστέο, ή παρέλειψε την εφαρμογή του εφαρμοστέου ή προσέδωσε στον εφαρμοσθέντα κανόνα έννοια διαφορετική από εκείνη που έχει.

Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 88 του Κ.Πολ.Δ., βάση της κατά άρθρο αυτό ασκούμενης από τον προς καταβολή της αιτούμενης με την αγωγή αποζημιώσεως εναγόμενο προσεπικλήσεως και της μετ' αυτής ενωμένης παρεμπόπτουσας αγωγής αποζημιώσεως κατά του προσεπικαλούμενου τρίτου, προς καταβολή στον προσεπικαλούμενο ολόκληρου ή μέρους εκείνου το οποίο σε περίπτωση ευδοκιμώσεως της κατ' αυτού κυρίας αγωγής θα υποχρεωθεί αυτός να καταβάλει στον κυρίως ενάγοντα, δεν μπορεί να είναι παρά μόνο η τυχόν συνδέουσα τον προσεπικαλούμενο και τον προσεπικαλούμενο έννομη σχέση από την οποία απορρέει η υποχρέωση του δεύτερου να καταβάλει στον πρώτο την αξιούμενη απ' αυτόν από τον κυρίως ενάγοντα αποζημίωση. Τέτοια έννομη σχέση είναι και η συνυπαιτιότητα περισσοτέρων στην πρόκληση ζημίας, από την οποία απορρέει το δικαίωμα αναγωγής (άρθρο 927 Α.Κ.) του εναχθέντος για καταβολή αποζημιώσεως κατά των λοιπών συνυπαίτιων προς καταβολή σε αυτόν, από τον καθένα απ' αυτούς, του αναλογούντος μέρους του ποσού το οποίο θα υποχρεωθεί αυτός να καταβάλει στον κυρίως ενάγοντα, ενώ αντίθετα ο ισχυρισμός του προσεπικαλούντος ότι αποκλειστικός υπαίτιος της ζημίας του κυρίως ενάγοντος είναι ο προσεπικαλούμενος τρίτος καθιστά αυτές (προσεπικλήση και παρεμπόπτουσα αγωγή) μη νόμιμες, αφού η αλήθεια του αρνητικού αυτού ισχυρισμού της κυρίας αγωγής έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη αυτής και αίρει και τον νομικό λόγο της κατά το άρθρο 88 προσεπικλήσεως και της ενωμένης με αυτήν παρεμπόπτουσας αγωγής

αποζημιώσεως, που είναι η σε μια και την αυτή δίκη περάτωση της υποθέσεως, τόσο για τον κυρίως όσο και για τον παρεμπιπτόντως ενάγοντα-προσεπικαλούντα.

Στην προκειμένη περίπτωση από την επισκόπηση της από 23.2.2006 προσεπικλήσεως σε αναγκαστική παρέμβαση και παρεμπίπτουσας αγωγής αποζημιώσεως, την οποία απευθύνουν κατά της εταιρείας με την επωνυμία «Αφοί Α.Λ. ΑΤΕΒΕ» και του Α.Λ. οι ήδη αναιρεσεύοντες (και ο Π.Ζ.) αναφέρουν ότι «[...] από όλα όσα αρχή αναφέρουμε, τα οποία είναι και τα μόνα αληθή πραγματικά περιστατικά κάτω από τα οποία επήλθε το ένδικο ατύχημα, προκύπτει ότι ουδεμία απολύτως ευθύνη μας βαρύνει για τον θανάσιμο τραυματισμό του Α.Β. [...]» ότι αν ήθελε κριθεί ότι οι συγγενείς του θανόντος δικαιούνται χρηματικής ικανοποίησης «[...] υπόχρεοι δεν είμαστε εμείς αλλά η πρώτη των καθ' ων η οποία ήταν και εργοδότης του θανόντος [...]» και «[...] ότι ουδεμία ευθύνη και υποχρέωσή μας προς αποζημίωση των συγγενών του Α.Β. μας βαρύνει, άλλως ότι άμεση και αποκλειστική ευθύνη για τον θανάσιμο τραυματισμό του έχουν μόνο οι προσεπικαλούμενοι, οι οποίοι είναι και οι μόνοι υπεύθυνοι για την αποκατάσταση της ζημίας των εναγόντων, επομένως και για την υποθετική περίπτωση της ευδοκίμησης της αγωγής των συγγενών του Α.Β. που υποχρεωθώ να καταβάλω τα αιτούμενα με την αγωγή τους ποσά...θα πρέπει να υποχρεωθούν οι προεπικαλούμενοι ...εναγόμενοι να μου καταβάλουν τα ποσά αυτά [...]».

Επομένως, το Εφετείο, με το να δεχθεί με την προσβαλλόμενη απόφασή του ότι η προσεπίκληση που άσκησαν οι αναιρεσεύοντες, στην οποία ένωσαν και παρεμπίπτουσα αγωγή αποζημιώσεως κατά της εταιρείας «Αφοί Α.Λ. ΑΤΕΒΕ» και του Α.Α.Λ., ισχυριζόμενοι ότι ο θάνατος του Α.Β. οφείλεται σε αποκλειστική υπαιτιότητα των προσεπικαλουμένων, οι οποίοι θα πρέπει σε περίπτωση κατ' ουσίαν ευδοκίμησης της κυρίας αγωγής να υποχρεωθούν να τους καταβάλουν ό, τι αυτοί θα υποχρεωθούν να καταβάλουν στους κυρίως ενάγοντες, είναι μη νόμιμη και στη συνέχεια την απέρριψε ως τέτοια, ορθά εφάρμοσε την ουσιαστική διάταξη του άρθρου 927 σε συνδυασμό με το άρθρο 88 του Κ.Πολ.Δ. και όσα αντίθετα προσάπτουν στην προσβαλλόμενη απόφαση οι αναιρεσεύοντες με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως από το άρθρο 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ. είναι αβάσιμα.

(Απορρίπτει την αίτηση και τους πρόσθετους λόγους αναιρέσεως της υπ' αριθμ. 110/2009 αποφάσεως του Εφετείου Ιωαννίνων).